

РЕЦЕНЗІЯ

доктора філософії з психології, доцента,
Хмельницького національного університету **Петяк Олени Віталіївни** на
дисертаційне дослідження **Павелко Анни Віталіївни**
на тему «Психологічні особливості запобігання та подолання подружжям
кризи емоційної байдужості», подане на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 053 Психологія, галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами.

Актуальність дисертаційного дослідження Павелко Анни Віталіївни зумовлена зростанням кількості викликів, які постають перед сучасною сім'єю в умовах суспільних трансформацій, воєнних подій, економічної нестабільності та зміни ціннісних орієнтирів. Одним із негативних наслідків цих процесів є виникнення кризи емоційної байдужості у подружніх стосунках, що проявляється у втраті емоційної близькості, зниженні рівня взаєморозуміння, підтримки та психологічної залученості партнерів один до одного.

Проблема запобігання та подолання подружньої кризи емоційної байдужості набуває особливого значення, оскільки її наслідки впливають не лише на якість подружніх взаємин, а й на психологічне благополуччя членів сім'ї, стабільність сімейної системи та виховання дітей. Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених сімейним конфліктам, подружній дезадаптації та кризам сімейного життя, психологічні особливості виникнення, профілактики та подолання емоційної байдужості у подружжі залишаються недостатньо вивченими. Дослідження Павелко Анни Віталіївни відповідає сучасним науковим і суспільним запитам, спрямоване на розв'язання актуальної наукової проблеми та має вагоме теоретичне і практичне значення.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до напрямів досліджень наукової школи кафедри психології та педагогіки Хмельницького

національного університету «Психологічні засади підготовки молоді до сімейного життя» (керівник – доктор психологічних наук, професор Є.М. Потапчук) та в межах науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (ДР 0119U103663) і «Психолого-педагогічні засади професійно-особистісного розвитку фахівців в умовах трансформації суспільства» (ДР 0125U003711).

Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 9 від 30 грудня 2025 року).

Нові факти, отримані здобувачем.

У результаті проведеного дослідження Павелко Анною Віталіївною отримано низку науково значущих результатів. Зокрема, вперше визначено психологічні особливості виникнення та перебігу кризи емоційної байдужості у подружжі; виявлено психологічні чинники, що сприяють її розвитку та подоланню; обґрунтовано структурні компоненти психологічної готовності подружжя до запобігання і подолання кризи емоційної байдужості. На основі результатів теоретичного та емпіричного дослідження розроблено й апробовано програму психологічного супроводу, спрямовану на запобігання та подолання кризи емоційної байдужості у подружжі. Уточнено зміст феномену емоційної байдужості у системі подружніх взаємин, поглиблено наукові уявлення про психологічні механізми її формування та особливості впливу на функціонування сімейної системи.

Подальшого розвитку набули наукові положення щодо психологічної профілактики подружніх криз, формування емоційної близькості, розвитку подружньої взаємодії та зміцнення психологічних ресурсів сім'ї.

Значення отриманих автором результатів для психологічної науки і практики.

Дисертаційне дослідження Павелко Анни Віталіївни має вагоме теоретичне та практичне значення. Практична цінність роботи полягає у розробленні та апробації програми психологічного супроводу, спрямованої на

запобігання та подолання кризи емоційної байдужості у подружжі, а також у підготовці практичних рекомендацій щодо підтримки та розвитку емоційної близькості подружніх партнерів.

Отримані результати можуть бути використані практичними психологами, сімейними консультантами, психотерапевтами, соціальними працівниками у процесі психологічного консультування та супроводу подружніх пар. Матеріали дослідження доцільно застосовувати у підготовці майбутніх психологів, під час викладання навчальних дисциплін «Психологія сім'ї», «Сімейне консультування», «Психологія подружніх стосунків», «Психологія кризових станів» та інших освітніх компонентів відповідного спрямування. Результати дослідження сприяють розширенню наукових уявлень про психологічні механізми виникнення подружніх криз та можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових розвідок у галузі сімейної психології.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні.

Науково-поняттєвий апарат дисертаційного дослідження Павелко Анни Віталіївни сформульовано відповідно до обраної тематики. Авторкою чітко визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, обґрунтовано наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів. Структура дисертації є логічною та узгодженою із поставленими завданнями.

Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів забезпечуються належною теоретико-методологічною базою дослідження, використанням комплексу взаємодоповнювальних методів наукового пізнання, адекватних меті та завданням роботи, а також застосуванням методів математичної статистики для опрацювання емпіричних даних. Вагомим підтвердженням ґрунтовності проведеного дослідження є широкий аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, що дозволило всебічно розкрити проблему кризи емоційної байдужості у подружжі та визначити основні напрями її профілактики й подолання.

Аналіз змісту дисертації та наукових публікацій здобувачки дає підстави стверджувати, що авторка володіє сучасним методологічним інструментарієм наукового дослідження, а сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, достовірними та мають належний рівень наукової аргументації.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертаційне дослідження Павелко Анни Віталіївни складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Зміст дисертації відповідає темі дослідження, поставленій меті та визначеним завданням. Науковий апарат роботи є логічним і збалансованим, а структура дослідження забезпечує послідовне розкриття проблеми.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, методи, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі здійснено теоретичний аналіз наукових підходів до вивчення подружніх криз та проблеми емоційної байдужості у подружніх взаєминах. Розкрито сутність досліджуваного феномену, проаналізовано його психологічні детермінанти та особливості прояву в системі сімейних відносин. Авторкою узагальнено наукові підходи до розуміння причин виникнення емоційної байдужості та визначено теоретичні засади її профілактики і подолання.

У другому розділі представлено програму та методичне забезпечення емпіричного дослідження. Обґрунтовано вибір психодіагностичного інструментарію, охарактеризовано вибірку дослідження та здійснено аналіз отриманих результатів. На основі емпіричних даних визначено психологічні особливості прояву кризи емоційної байдужості у подружжі та чинники, що впливають на її виникнення і подолання.

У третьому розділі представлено авторську програму запобігання та подолання кризи емоційної байдужості у подружжі, висвітлено результати її апробації та експериментальної перевірки ефективності. Наведено аналіз отриманих результатів і сформульовано практичні рекомендації щодо психологічного супроводу подружніх пар.

Висновки до розділів та загальні висновки відображають основні результати проведеного дослідження, відповідають поставленим завданням і логічно випливають зі змісту роботи. Аналіз дисертації дає підстави стверджувати, що поставлену мету досягнуто, завдання виконано, а отримані результати мають належне теоретичне та практичне значення.

Повнота викладу матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Основні результати дисертаційного дослідження достатньою мірою висвітлені у наукових публікаціях здобувачки. Опубліковані праці відображають основні теоретичні положення, результати емпіричного дослідження та практичні аспекти розробленої програми запобігання та подолання кризи емоційної байдужості у подружжі. Кількість і зміст наукових публікацій відповідають встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації.

Структура та зміст анотації українською й англійською мовами відповідають основним положенням дисертаційного дослідження. В анотації відображено актуальність теми, мету, завдання, наукову новизну, практичне значення роботи та основні результати дослідження. Зміст анотації є ідентичним змісту дисертації та адекватно відображає її основні наукові положення.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Оцінюючи рецензовану дисертацію, привертаємо увагу до окремих дискусійних аспектів, що потребують уточнення, пояснення, корекції, зокрема:

1. У роботі достатньо ґрунтовно розкрито психологічні особливості кризи емоційної байдужості у подружжі, проте доцільним було б більш детально проаналізувати вплив соціально-психологічних чинників сучасного суспільства, зокрема наслідків воєнного стану, вимушеної міграції та тривалого стресу, на виникнення і перебіг досліджуваного феномену.

2. У процесі аналізу психологічних чинників емоційної байдужості заслуговувало б на окрему увагу питання впливу раннього досвіду прив'язаності та особливостей батьківської сім'ї на формування здатності особистості до підтримання емоційної близькості у шлюбі.

3. Представлена авторська програма психологічного супроводу продемонструвала свою ефективність, однак перспективним напрямом подальших досліджень могло б стати вивчення довготривалості отриманих результатів та здійснення відтермінованого контролю їх стійкості у подружніх парах.

4. У загальних висновках доцільно було б більш детально окреслити практичні рекомендації щодо раннього виявлення ознак кризи емоційної байдужості та можливостей її профілактики на різних етапах розвитку подружніх взаємин.

Утім, висловлені зауваження мають рекомендаційний та дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження, його наукової новизни, теоретичної та практичної значущості.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Павелко Анни Віталіївни на тему «Психологічні особливості запобігання та подолання подружжям кризи емоційної байдужості» є самостійним, цілісним та завершеним науковим дослідженням, у якому поставлена і на належному рівні розв'язана актуальна для вітчизняної психології проблема; відповідає вимогам «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою

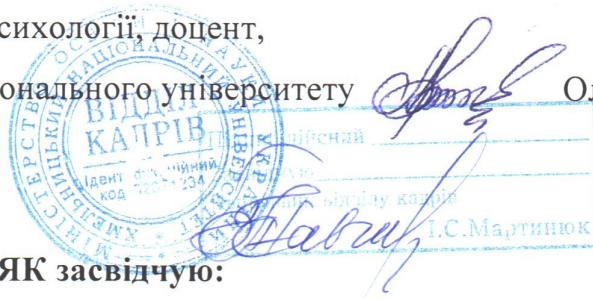
Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44, які висуваються до дисертацій, а її авторка – Павелко Анна Віталіївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент:

доктор філософії з психології, доцент,

Хмельницького національного університету

Олена ПЕТЯК

Підпис Олени ПЕТЯК засвідчую:

Проректор з наукової роботи

Хмельницького національного університету,

доктор технічних наук, професор

Олег СИНЮК

